

Chtěl jsem ukázat, že ani ty nejznámější hvězdy neznáme

Peztr Vizina

„Ženskou práci pokládám za knihu, v níž je nejvíc naděje,“ říká hudební publicista Pavel Klusák o své novince. Ve svazku, jejíž nakladatelství Host vydalo s podtitulem *Příběhy hudebnic, které proměnily scénu i společnost, zachytil autor popovou historii, jak ji psaly zpěvačky Billie Holidayová, Nina Simone, Kate Bush nebo Björk.*

Není už překonané dělit autory a interprety podle pohlaví? Nedějí se zajímavější věci tam, kde už lidé tohle rozřazení neřeší?

Postoje „holkám se přece nic hrozného neděje“ a „kdyby chtěly, mohly dělat víc hudby i dřív“ jsou v příkrém rozporu s příběhy žen, které se snažily řadu desetiletí promlouvat jako autorky samy za sebe. Které nechtěly nic jiného než zpívat o svých pocitech, zkušenostech s láskou a muži, či o politice, aniž by přitom musely být zčásti někým jiným – vstupovat do role sexy objektu, předstírat věčné mládí nebo snášet, že jim v obchodě vymlouvají koupi elektrické kytary, neřeknu bicích.

Trnitá cesta, a přece se toho podařilo postupně tolik změnit. I proto pokládám *Ženskou práci* za knihu, v níž je nejvíc naděje i nabádání ke kreativnímu odporu.

Začínám s Billie Holidayovou ve 30. letech. To hlavní se ale v popkultuře děje od 60. let dál, až k současnému protitrumfovskému odporu Laurie Andersonové či k environmentalismu Björk. Zajímaly mě kořeny dnešní situace.

Dnes je pro ženy hudba paradoxně svobodnější zónou než každodenní realita. Mohou si v ní odžívat odpor a reagovat na všechno, s čím se musejí potýkat. Občas myslím na Josefa Škvoreckého, který ještě v 80. letech kritizoval Margaret Atwoodovou. Její román *Příběh služebnice* mu připadal příliš nepravděpodobný, jako marginální spiklenecká teorie, kterou svobodná americká společnost nikdy nemůže připustit...

V knize bez výjimky píšete pouze o hudebnicích anglofonního světa. Dá se ješ-

Kniha *Ženská práce* vznikla na základě stejnojmenného pořadu, který Pavel Klusák připravoval pro Český rozhlas.

Foto: David Konečný

tě v roce 2026 psát historie popu takto? Tedy vystačit si jen se Západem?

Musel jsem si určit nějaký rámec. Rozhodl jsem se tedy vynechat osobnosti z Afriky, Asie nebo východní Evropy. Dále ženy, které nebyly autorkami, a také ty, o kterých existují knihy v češtině.

Chtěl jsem ukázat, že ani ty „tak populární“ ženy, které měly nesporný vliv na euroamerické scéně, většinou zas až tak neznáme. Že toho málo víme o důvodech jejich tvorby i zápasu, který sváděly o svou nezávislost.

Jste s výsledkem spokojen?

Příběh Suzanne Vega se mi, myslím, podařilo rekonstruovat dost originálním způsobem. Těší mě také, že u Niny Simone jsem mohl připomenout epizodu, která se váže k její návštěvě Československa, o čemž pak napsala pí-

seň *I Was Just a Stupid Dog to Them*.

Tím chci říct, že i o těchto osobnostech, včetně Kate Bush nebo PJ Harvey, toho české prostředí stále neví dost. A ani neví, že to neví. **Zastavte se u té Niny Simone. V roce 1981 byla pozvána na populární československou hudební přehlídku Bratislavská lyra, nakonec ale nevystoupila. Proč?**

Kvůli studiím své dcery tehdy žila ve Švýcarsku, neměla to k nám tedy daleko. Zrovna ale v té době také trpěla psychickou rozkolísaností. Z nejasných důvodů přiletěla o den později. Se psem, což tehdy nebylo zvykem, takže na Ruzyni vzbudila velké pozdvižení. Přeložili ji do aerotaxi, aby stihla vystoupení v Bratislavě. Dorazila tam ale tak rozrušená, že nakonec nebyla schopná jít na pódium.

Její stav, nejspíš zapříčiněný nemocí, se v Bratislavě setkal s velkým neporozuměním. U Domu odborů, kde se Lyra konala, způsobila nějaké scény, její pes taky – a pak odletěla. Napsala o tom píseň, kde zpívá: „Byl to hrozný měsíc, o týden dříve zemřel Bob Marley a potom Bratislava...“ Konfliktů zažila mnoho, ale tenhle se dostal až do jedné z jejích písní.

V kapitole o Laurie Andersonové zmiňujete její postřeh, že když promluví k publiku přes vokodér, tedy když nasadí mužský autoritativní hlas, všichni hned zpozorní. Podařilo se vám zaznamenat i nějaká další podobná zajímavá pozorování?

Například jsem si uvědomil, že menšiny dokážou úžasné věci i v situaci, která jim zrovna nenahrává.

Vlna hrdosti a sebeuvědomění, jakou spustil anarchofeminní punk „holek“ riot grrrls, dosáhla do celé západní společnosti a její dozvuk má vliv dodnes. Je to jeden z nejúžasnějších příkladů prosazené změny. V tomhle smyslu nejsou osudy zachycené v knize potenciální vzpruhou jen pro ženy, lze je přenést na kohokoli. Třeba takový Prince jistě dobře věděl, proč mluví o písničkářce Joni Mitchellové jako o své největší inspiraci.

„Osudy zachycené v knize nejsou potenciální vzpruhou jen pro ženy, lze je přenést na kohokoli“

Současnou Ameriku navenek reprezentují téměř výhradně mocní bílí muži. Existuje protihlas v pop music?

Velmi silný. Před pár lety, za éry George W. Bushe, jsem se ptal Franka Londera z newyorských The Klezmatics: Vystupujete proti prezidentovi, jsou taky nějaké hudebníci na jeho straně? On se téměř překvapeně zamyslel a řekl, že snad jen pár lidí z nejtradičtější country music.

Dnes je situace vlastně analogická. Donald Trump se svou suitou kulturu nepotřebuje, ona je svou podstatou jeho opozicí. Najdou se ale lidé, kteří přešli na jeho stranu. Třeba taková rapperka M.I.A., u té mě to mrzí. Její *Paper Planes* a další podobné songy byly dlouho dobrým hlasem asijských migrantů na Západě.

Mimochodem všimněte si, že jsme nějak samovolně skončili u politiky. Příběhy v *Ženské práci* nakonec vyznívají podobně: i když chcete zpívat o tom nejsoukromějším nebo nadčasovém, aktuální svět do toho nakonec vždy nějak interferuje.

— Autor je šéfredaktorem časopisu Quartal